

نقدی بر تحقیقات اقتصاد کشاورزی در ایران نگاهی به تنگنای تحقیقات اقتصاد کشاورزی در کشور

داریوش مختاری-غلامرضا سلطانی

عضو هیئت علمی دانشگاه زابل - عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز

در نقد حاضر سعی شده است با تکیه بر روش تحقیق توصیفی و از طریق مقایسه تطبیقی اقتصاد کشاورزی و مسائل و مشکلات اقتصادی بخش کشاورزی، تنگنای تحقیقات اقتصاد کشاورزی شناسایی و به این سوال اساسی پاسخ داده شود که چرا تاثیر گذاری تحقیقات اقتصاد کشاورزی بر مشکلات بخش کشاورزی اندک می باشد؟ در ادامه تنگنای تحقیقات مزبور در سه حوزه کلی بررسی گردید. در حوزه یکم، مشکلات مربوط به فرایند تصمیم گیری و مدیریتی در بخش کشاورزی و ارتباط آن با تحقیقات اقتصاد کشاورزی روشن گردید. در حوزه دوم، مشکلات تحقیقات مزبور در ارتباط با نبود آمار و اطلاعات کافی و دقیق در بخش کشاورزی بررسی گردید. در حوزه سوم بطور ویژه به مشکلاتی که بر نظام تحقیقات در کشور حاکم است، اشاره گردید و قلمروهای مستقل آن تبیین گردید.

نتایج نشان داد که بخش عمده‌ای از تنگنای تحقیقات اقتصاد کشاورزی در کشور مربوط به حوزه‌هایی خارج از نظام تحقیقات مزبور میشود. از یکسو جایگزینی جریان «مشورت» (از طریق انجام طرحهای مطالعاتی با مشاوره حضوری اساتید و محققین اقتصاد کشاورزی) به جای جریان «انتقاد» و از سوی دیگر تنگنای آمار و اطلاعات کشاورزی، موجب عدم شفافیت مسائل و مشکلات بخش کشاورزی گردیده است. برآیند اینها موجب کاهش تاثیرات تحقیقات کشاورزی بر مسائل و مشکلات بخش کشاورزی گردیده است. همینطور پیامدهای ناگواری از قبیل جایگزینی عنصر «توجه» با عنصر «پاسخ گویی» (Accountability) را به دنبال داشته است. برآیند همه اینها موجب دور شدن از نقطه بهینه تصمیم گیری و نهایتا اجرای طرحهایی شده است که نتایج کوتاه مدت و بلند مدت آنها در نظر گرفته نشده است.

منفعل شدن مسئولین اجرایی در مقابل بحرانهای بخش کشاورزی (علی رغم گستردگی تشکیلات اجرایی بخش کشاورزی) و نارضایتی عمیق بهره برداران کشاورزی از دولت (علی رغم کمکهای بی شمار دولت به بخش کشاورزی) نمادهایی از کنار ماندن محققین اقتصاد کشاورزی و افول جریان انتقاد می باشد.

لذا علی رغم اینکه نظام تحقیقات اقتصاد کشاورزی دارای ایرادات و مشکلات ساختاری عدیده ای است، سهم ایرادات حاکم بر نظام تحقیقات مزبور به مراتب کمتر از تنگنای هر م تصمیم گیری و تنگنای آمار و اطلاعات کشاورزی در کشور می باشد. پیشنهاد اساسی نوشتار حاضر اینست که اصلاح تنگنای تحقیقات اقتصاد کشاورزی به عنوان یک ضرورت در رئوس برنامه‌های انجمن اقتصاددانان کشاورزی ایران قرار گیرد. خطوط اصلاحی پیشنهادی مقاله حاضر در هر کدام از حوزه‌های تنگنای تحقیقات اقتصاد کشاورزی نیز ارائه شده است.

کلمات کلیدی: اقتصاد کشاورزی-تحقیقات-تصمیم گیری-پاسخ گویی